

A bírói ténymegállapítás csak addig szent és sérthetetlen, amíg a bíró a tárgyilagosság szempontjából nem kifogásolható számadást tud adni arról, hogy meggyőződése az észszerűség és lelkiismeretesség követelményeinek mindenben megfelelő módon keletkezett. Eszerint a bírói ténymegállapítás már akkor is alapos kifogás és fölülvizsgálat alá vonható, ha a ténymegállapítás alapjául fölhozott adatok alkalmasok ugyan az illető tény megállapítására, de a bíró nem oszlatta el mindazokat az aggályokat, amelyek a ténymegállapítás helyessége és teljessége tekintetében rémlátás nélkül fölmerülhetnek. A ténybeli következtetést tehát nemcsak akkor kell nyilvánvalóan helytelennek tekinteni, ha a kérdéses tényből egészen másra kell észszerűen következtetni, mint amilyen következtetésre abból a bíró jutott, hanem a ténybeli következtetés akkor is nyilvánvalóan helytelen, ha a következtetés alapjául vett tények egymagukban nem elégségesek további tény kétségtelen megállapítására. Ami különösen a tanúságtétel megtagadásának a tényét illeti, ebből magából, a kísérő körülmények megvilágítása és beható megvizsgálása nélkül bizony bajos kellő bizonyossággal arra következtetni, hogy a tanuval bizonyítani kívánt tény megfelel a valóságnak. A Kúria kerülő úton nyilván erre az eredményre kívánt jutni a mérlegelési szabadság erőltetett megszorításával, holott a meggyőző indokolás hiányában kellett volna a megoldás kulcsát keresni.

A törvénykezés egyszerűsítéséről szóló 1930:XXXIV. t.-c.-nek a végrehajtás elrendelésére vonatkozó rendelkezései a gyakorlatban. Tíz hónapja, tehát közel egy éve, hogy életbelépett az annyi vita, hozzászólás és módosítás után létrejött és a törvénykezés egyszerűsítéséről szóló 1930:XXXIV. t.-c. Ez a tíz hónap — úgy hiszem — elegendő idő ahhoz, hogy a törvény egyes intézkedéseinek a gyakorlatban történt be, vagy be nem válásáról megfelelő kritikát lehet mondani, de elegendő ahhoz is, hogy a törvény gyakorlati alkalmazásánál, részben a különféle képen magyarázható, részben pedig a nem minden kérdésre kiterjedő rendelkezései folytán felmerült ellentétes bírói gyakorlat feltárása mellett igyekezzünk lehetőleg egységes fel fogást, egységes gyakorlatot megvalósítani.

Kétségkívül egyik legtöbb újítást — de kérdés, hogy ugyanakkor egyszerűsítést is — tartalmazó rendelkezései a törvénynek azok, amelyek a végrehajtási eljárásra, t. i. a végrehajtás elrendelésére, valamint annak foganatosítására vonatkoznak. Az tagadhatatlan — és ezt már most megállapíthatjuk — hogy ezen rendelkezések folytán a bírósági leíró irodák munkája egyszerűsítettett s ha csupán ez volt a cél, a törvény folytán ez el is lett érve, ám a törvény célja az is volt, — és nem lehet kétséges, hogy volt — hogy magát a vég-

rehajtási eljárást, tehát az elintézés módját is egyszerűsítse, a gyakorlat azt mutatja, hogy a törvény e téren újítást hozott, de egyszerűsítést vajmi keveset.

Az 1930:XXXIV. t.-c. életbelépte előtt úgy a feleknek, mint a bíróságnak csak egy kérdést kellett vizsgálat tárgyává tenni, hogy t. i. van-e végrehajtás alapjául szolgáló jogerős bírói határozat, illetve, hogy a végrehajtás előfeltételei általában fennforognak-e, míg ezzel szemben ma, az egyszerűsítési törvény életbelépte óta ezen kérdés mellett egy újabb és meglehetősen sok zavart okozó kérdés az is, hogy mi módon kell kérni a jogerős bírói határozat alapján a végrehajtás elrendelését, legfőképen azért, mert a gyakorlati élet sok olyan kérdést vet fel, amire a törvényhozó nem gondolt, sok esetben nem is gondolhatott és amely kérdésekben a bíróságaink gyakorlatában sem alakult ki eleddig egységesnek mondható gyakorlat, annál kevésbé, mért a végrehajtató, csakhogy minél előbb követeléséhez jusson, inkább alkalmazkodik a bíróság által megkívánt alaki feltételekhez, mintsem az esetleges téves bírói magyarázat ellen egy lényegében csak formai kérdésben jogorvoslattal élve, az idővesztés mellett az amúgy is legtöbb esetben kétséges kielégítési alapot is elvesztse.

Úgy vélem, tehát, hogy a jogkereső közönségnek, de a jogszolgáltatásnak is szolgálatot teszek azáltal, ha feltárom azokat a legtöbbször előforduló gyakorlati eseteket, amelyekre nézve a törvény rendelkezést nem tartalmaz, valamint az ily felmerülő eseteknek — nézetem szerint leghelyesebb — megoldási módját, mert ez látszik egyben legalkalmasabb módnak azon kérdés elbírálására is, hogy beváltak-e a törvénynek a vonatkozó rendelkezései.

Az 1930:XXXIV. t.-c. 58—59. §-ai foglalják magukban a végrehajtási eljárásra vonatkozó egyszerűsítéseket, illetve újításokat és pedig részben a végrehajtás elrendelésével, részben a már elrendelt végrehajtás foganatosításával kapcsolatban.

Ettal a törvénynek a végrehajtás elrendelésére vonatkozó rendelkezéseivel kívánok foglalkozni.

A törvény életbelépte előtt a végrehajtás elrendelését a végrehajtató fél minden esetben a bírósághoz benyújtott végrehajtási kérvénnyel volt köteles kérni és a bíróság az előterjesztett kérelem tárgyában külön végzéssel határozott.

Tudjuk, hogy a törvény életbeléptétől kezdve a végrehajtás elrendelése már kétféle módon kérelmezhető és pedig végrehajtási kérvény beadása, vagy pedig végrehajtható kiadmány bemutatása által.

És a legfőbb és legtöbb kérdés épen akörül merül fel, hogy a végrehajtás elrendelése kérvény, avagy pedig kiadmány alakjában kérelmezendő.

A törvény 62., illetve 85. §-ai sorolják fel azon eseteket, amelyekben a végrehajtást végzés, illetve végrehajtható kiadmány alakjában kell elrendelni és a törvény 59. §-a mondja meg azt, hogy miként kell a végrehajtási kérvényt, a 62. és 85. §-ok pedig, hogy mi-

ként kell a végrehajtható kiadmányt mellékletekkel felszerelni és benyújtani a bírósághoz.

Már a végrehajtási kérelmek — tehát úgy a kérvény, mint a kiadmányok — miképen való felszerelésénél ellentétes a bíróságok gyakorlata, pedig ebben a kérdésben a hivatkozott törvényhelyek rendelkezései világosak. Egyes bíróságok ma is megkivánják pl. a kereseti váltóknak a végrehajtási kérvény kapcsán való bemutatását, azzal az indokolással, hogy a törvény a 62. §-ban csak kiadmányokra vonatkozólag mondotta ki *expressis verbis*, hogy a „váltót, vagy más okiratot nem kell bemutatni”, tehát a végrehajtási kérvényekre ez a rendelkezés nem alkalmazható.

Ez az álláspont azonban merőben téves.

A végrehajtási kérvények miként való felszerelésére nézve egyedül a Te. 59. §-a az irányadó, amely első bekezdésében világosan is kimondja, hogy az 1881: LX. t.-c. 6. §-a és az ezt kiegészítő 1912: LIV. t.-c. 34. §-a *helyébe lép*. Már pedig ezen egyedüli irányadó törvényszakasz szerint a kérvényt csak az eredeti végrehajtható *közokirattal* kell felszerelni, amennyiben t. i. a végrehajtás alapjául nem valami bírói határozat, hanem pl. közjegyzői okirat szolgál s emellett érintetlenül maradnak az 1927: XXXV. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 24000/1929. I. M. sz. rendeletnek 3. és 4. §-ai, amelyek szerint a jelzálogadóslevél, telekadóslevél, vagy biztosítéki okirat alapján kért végrehajtás esetében a végrehajtási kérvényhez csatolandó az eredeti okirat és annak a telekkönyvi hatósághoz megküldendő egyszerű másolata.

Ezen esetektől eltekintve tehát sem a végrehajtási kérvény, sem pedig a végrehajtható kiadmányok mellékletekkel nem szerelendők fel. Természetesen más eset az, amikor pl. a felperes az esetleges veszély fennforgásának valószínűsítésére köteles veszélybizonyítványt, vagy más alkalmas okiratot csatolni, vagy amikor a végrehajtható joga bizonyos feltételtől függ és az 1881: LX. t.-c. 10. §-a szerint a végrehajtható a felvétel bekövetkeztét okirattal kívánja igazolni, vagy amikor a végrehajtható személyében változás áll be és errenézve az 1881: LX. t.-c. 13. §-ban előirt okiratok csatolandók. Ezen speciális esetek azonban nem változtatnak azon az általános szabályon, hogy sem a kérvény, sem a kiadmányok a fentebb írt két esettől eltekintve, mellékletekkel nem szerelendők fel.

A törvénynek ez az egyszerűsítése a gyakorlatban bevált, mert-hisz valóban felesleges, hogy a végrehajtható minden okiratot csatoljon és ezáltal az iratkezelést nehezítse.

Már sokkal nehezebb és kevésbé olyan egyszerű annak a kérdésnek a törvény rendelkezései alapján való eldöntése, hogy a végrehajtásnak végzéssel való elrendelését, vagy pedig végrehajtható kiadmány kiállítását kell-e kérni a végrehajthatónak?

A végrehajtható kiadmányok kiállításának feltételeit a Te. 62. §-ának 1. bekezdése és illetve a Te. 85. §-a szabályozzák. Mint tudjuk, a Te. 62. §. 1. bekezdése csak annyit mond, hogy „Belföldi mulasztási ítélet, bírói egység, vagy fizetési meghagyás alapján”,

ugyanígy a Te. 85. §. szerint „Ha a mulasztási ítélet ellentmondással, a váltó, kereskedelmi utalvány, kötelezőjegy, vagy csekk alapján kibocsátott meghagyást kifogással támadták meg és emiatt kielégítési végrehajtásnak nincs helye” a kielégítési, illetve biztosítási végrehajtást végrehajtható kiadmány alakjában kell kérni. Ezzel szemben a Te. 62. §. 4. bek.-ben írt esetekben a végrehajtásnak végzéssel való elrendelését kell kérvénnyel kérni.

Első tekintetre ez egész egyszerűnek látszik.

Am a gyakorlatban sok eset fordul elő, mikor dacára annak, hogy létezik mulasztási ítélet, egyesség, illetve fizetési meghagyás, mégsem lehet végrehajtható kiadmány kiállítását kérni, holott ezekre az esetekre a Te.-nek a végrehajtásnak végzéssel való elrendelésére vonatkozó rendelkezései sem vonatkoznak.

Igy leggyakrabban felmerülő kérdés, hogy az esetben, ha több alperes van és a fizetési meghagyás, illetve a mulasztási ítélet csupán az egyik, vagy másik alperessel szemben emelkedett jogerőre, amikor tehát a felperesnek nincs egyforma végrehajtási joga az összes alperesekkel szemben, vajjon a végrehajtásnak végzéssel való elrendelését, vagy pedig végrehajtható kiadmány kiadását kell kérni.

Egyes bíróságok a kiadmány kiadása iránti kérelmet ez esetben teljesíthetőnek tartják és pedig oly módon, hogy külön megjelölik, mely (t-i. hányad rendű) alperes ellen van kielégítési és mely (t-i. hányad rendű) alperes ellen van biztosítási végrehajtásnak helye és ezt természetesen a Te. 63. §-a értelmében ennek megfelelően rá is vezetik a kérdéses bírói határozatnak a bírósági iratoknál levő eredetijére. Más bíróságok pedig ilyen esetben a végrehajtást végzésel tartják elrendelhetőnek.

Az bizonyos, hogy a bíróságok előbb írt elintézési módja — különösen az iratok áttekinthetősége és abból a szempontból, hogy tulajdonképpen ki ellen és milyen végrehajtás rendeltetett el, sok zavarra adhat okot. Megtörténhet ugyanis, hogy a bíróság egyes jogorvoslattal élt alperesek ellen biztosítási, más jogorvoslattal nem élt alperesek ellen pedig kielégítési végrehajtásra jogosító kiadmányt ad ki egyidejűleg és pedig alpereseket a rendszertani helyszüke miatt csak akként jelölve meg, hogy „első”, „másod” stb. rendű alperesek és felperes a per során az egyik, vagy másik alperessel szemben eláll a pertől; ezek az alperesek tehát a per későbbi szakából természetesen kiesnek és ennek következtében megváltozik az alpereseknek a szokásos „első, másod stb. rendű” módon való megjelölése is; ez aztán a végrehajtás későbbi során, amikor például annak megállapítása forog szóban, hogy mely alperes ellen lett biztosítási és mely alperes ellen kielégítési végrehajtásra alkalmas kiadmány kiadva, zavar keltésére, tévedésekre, nehezen áttekinthetőségre adhat könnyen alkalmat, amellet, hogy az eljárás semmivel sincs egyszerűsítve.

Épen ezért legmegfelelőbbnek tartom, ha a bíróságok ilyen esetben a végrehajtást végzéssel rendelik el, mert ez egyrészt az elintézésnél munkamegtakarítást jelent és amellet a végrehajtásnak miként történt elrendelése sokkal könnyebben ellenőrizhető.

Egy más eset, ha pl. a mulasztási ítélet, fizetési meghagyás vagy bírói egyességből nem tűnik ki, hogy a kereseti követelés valamely egyedileg meghatározott és az 1908: LXI. t.-c. 3. §-a értelmében egyébként a végrehajtás alól mentes ingóság vételárhátralékát képezi és végrehajtható a vételárhátralék követelésére épen ezt az ingóságot akarja lefoglalni. Tudnivaló, hogy ilyen esetben a végrehajtható annak kimondását, hogy a foglalás alól mentes bizonyos ingóságok a vételárhátralék címén lefoglalhatók, a végrehajtást elrendelő bíróságnál köteles kérni.

Ilyenkor végrehajtható kiadmány kiadását nem kérheti, mert olyan kérelmet kell előterjesztenie, ami csak kérvényileg adható elő; tehát végrehajtható kiadmány már ebben az esetben sem alkalmas a végrehajtás elrendelésére.

Ugyancsak egy másik eset, ha pl. az alperesnek az egyességben vállalt fizetési kötelezettsége valamely feltételtől függ. Az 1881: LX. t.-c. 10. §-a szerint a végrehajtható megfelelő okirattal vagy más módon köteles igazolni a feltétel bekövetkeztét, mert ellenkező esetben a felek meghallgatása válik szükségessé.

Itt is kétségtelen, hogy mivel a végrehajtható a végrehajtható kiadmányban semmi újabb tényállítást nem tehet; megint nem lehet helye végrehajtható kiadmány kiadásának, hanem megint csak végzéssel való elrendelésnek.

Ismét más eset pl. ha az alperes marasztalása a mulasztási ítélet alapján, vagy kötelezettsége az egyesség alapján vagylagos. Mármost végrehajthatónak legkésőbbben a végrehajtás kérések a választási jogával élnie kell és természetes, hogyha végrehajtható kiadmány kiadását kéri, akkor a bíróság nem tudhatja, hogy választási jogával hogyan élt. Ez is egy olyan eset tehát, amikor csak a kérvényi út a megfelelő és a végzéssel való elrendelés lehet helyes.

Ugyancsak más eset, ha pl. a mulasztási ítélet alperes ellenében havi — és pedig lejárt és lejárandó — nő, vagy gyermektartásdíj erejéig mondatott ki, illetve alperes ily természetű kötelezettség fizetésére vállalt egyességileg kötelezettséget.

Ilyen esetben ismét nem lehet végrehajtható kiadmányt kiadni, mert a tartásdíj, mint járadékszerű követelés, végösszezszerűleg előre meg nem határozható és így a végrehajtás is természetszerűleg csak a tartásdíj egy bizonyos részére, t. i. a már lejárt, vagy az időközönként lejárandó részre kérhető, amikor is a Te. 62. §. 4. bek. 2. pontja alkalmazandó, mely szerint az esetben, ha a végrehajtás a követelés egy részére kéretek, a végrehajtásnak végzéssel való elrendelését kell kérelmezni.

Igen gyakran előforduló eset az is, hogy a mulasztási ítélet, vagy fizetési meghagyás kijavítására, kiegészítésére, kiigazítására kerül a sor, amikor természetesen a bíróság ezt külön határozattal intézi el. Már ez esetben sem lehet végrehajtható kiadmányokat kiadni, mert a végrehajtás alapjául nem kizárólag az elsőbírói határozat, hanem az azt kiegészítő, kijavító, vagy kiigazító határozat is szolgál;

tehát ilyenkor is a végrehajtásnak végzéssel való elrendelését kell kérni.

Mint a most felsorolt és már a mindennapi életben leggyakrabban előforduló esetekből is láthatjuk, olyan esetekben is, amikor a végrehajtás alapjául mulasztási ítélet, fizetési meghagyás, vagy bírói egység szolgál, a törvénynek a végrehajtható kiadmányok kiadására vonatkozó rendelkezései nem vagy igen kevés esetben nyerhetnek alkalmazást, mert csak egy igen kis része az eseteknek az, amikor végrehajtható kiadmány adható ki a végrehajthatónak, amint különben ezt a bíróságok statisztikai kimutatásai is bizonyítják.

És ha ezt megállapítjuk — mint ahogyan a fentírt példák alapján meg kell állapítanunk — úgy ezzel eldölt az a kérdés is, hogy bevált-e az egyszerűsítési törvénynek a végrehajtható kiadmány kiadására vonatkozó újítása.

Mert ha számbavesszük azt, hogy még mulasztási ítélet, fizetési meghagyás, vagy bírói egység esetében is csak kevés esetben adható ki végrehajtható kiadmány; és hogy minden, az élet által felvethető esetben külön kell eldönteni azt, hogy végrehajtható kiadmánynak, vagy végrehajtási kérvény benyújtásának van helye és ezáltal a végrehajtás elrendelésének a kérdése egy meglehetősen formalisztikus kérdéssé lett, ami bizony sok esetben az eljárás egyszerűsítése helyett éppen annak komplikálttá és sok esetben hosszadalmassá tételére vezet; hogy ezzel szemben az egyszerűsítési törvénynek az a rendelkezése, hogy végrehajtási kérvény benyújtása esetében az elrendelés csupán abban áll, hogy a bíróság reávezeti a kérvény első példányára az elrendelésre vonatkozó záradékát, a gyakorlatban a legteljesebb mértékben bevált, pláne a bíróságok által olyan irányban kiterjesztett formájában, hogy még az esetben is az elintézés ezen módját alkalmazzák, a végrehajtási kérelemnek teljes egészében nem adható hely, akkor meg kell állapítanunk, hogy *sokkal inkább megfelelő volna a végrehajtás elrendelésének olyképeni egyszerűsítése, hogy minden esetben a végrehajtásnak kérvényi úton s végzéssel való elrendelését kellene kérni és a bíróság minden esetben csak az „kérelem értelmében“ rendelné el a végrehajtást, illetve, ha a kérelem valamely részére nézve elutasítandó volna, „a kérelem értelmében, azzal azonban, hogy ilyen és ilyen összeg erejéig a végrehajtási kérelem elutasítatik. mert stb.“*

Ez esetben a bíróságok munkája — érteve ez alatt úgy az elintéztést, mint a leírást — semmivel sem szaporodna, sőt azáltal, hogy igen sok esetben a kiadmányok kiállítása iránti kérelem elutasítása folytán hosszadalmas elutasító végzések leírására sem kerülne sor, még apadna, amellet az elintézés époly gyors, ha nem gyorsabbá válna és végül nem holmi formalisztikus kérdéseken mulna a végrehajtásnak sokszor nagyon is kívánatos gyors elrendelése.

Dr. Török János,

budapesti kir. törvényszéki jegyző.